

ЕРНСТ ПАШИЦКИ КВАНТОВАТА ПЛАНЕТА

Превод от руски: Лиляна Стоянова, 1981

chitanka.info

БЕЛЕЖКА НА РЕДАКЦИЯТА

Много от нашите читатели ще останат озадачени, като прочетат, че повърхността на непознатата планета, за която става дума в разказа, притежава квантови свойства. Те по всяка вероятност знаят, че квантовите ефекти са присъщи на микросвета и не могат да се наблюдават пряко в заобикалящата ни действителност. Това обаче не е точно така. Обяснението на този странен феномен те ще намерят в постоянната ни рубрика „Нашият коментар“ на страница 6 от вестника.

... Човекът не можеше да разбере какво става с него. Той лежеше, проснат върху гладката, проблясваща от звездното сияние повърхност и не можеше да помръдне от мястото си. Нямахше опорна точка, всичко се изплъзваше, отдалечаваше, отплуваше изпод нелепо разтворените му ръце и крака. Кръглият блестящ камък, на който той искаше да се опре, се изплъзна и изчезна зад близкия хоризонт. Той беше безпомощен, като че ли висеше в пространството в състояние на безтегловност. Но в същото време чувствуваше, че силата на притеглянето притиска тялото му към повърхността на рохкавата плъзгава почва. Това беше някаква странна, двумерна безтегловност.

Той се постара да си припомни всичко, което му се бе случило след кацането на тази студена, безжизнена планета, появила се неизвестно откъде в междузвездното пространство. Когато, облечен в скафандъра, напусна кораба и излезе извън тъмния кръг на изгорената, разтопена от двигателите почва, с него се случи нещо неразбираемо. Той се плъзна, загуби равновесие, не можа да се задържи на крака, рухна на гръб и бързо се плъзна надолу. В началото бе приятно, завладяващо, непрекъснато ускоряващо се плъзгане, което му напомняше детството, пързаянето по заледения хълм върху каквото му попаднеше... Но после му стана страшно — стремително се

отдалечаваше от кораба, скоростта му все повече нарастваше, започна да се върти, все по-бързо и по-бързо и нямаше край на това лудо надбягване и въртене. Корабът отдавна се беше скрил от погледа му и тогава той почувствува, че скоростта му постепенно намалява, въртенето му се забавя. Като че ли се изкачваше по инерция на друг леден хълм, след това за миг спря, замря и отново се заплъзга надолу, но вече назад, в обратната посока. Отново нарастваща бясна скорост, отново водещо до прилошаване въртене около вертикалната ос, после забавяне, отново изкачване на хълма... Той успя да забележи кораба, към който го носеше непознатата сила, но малко по-далече от мястото, където бе паднал, отново спря и после пак бе повлечен надолу, далече от кораба. И му беше невъзможно да се удържи, да се хване за нещо. И пак хълмът, и пак въртележката...

Той не помнеше колко продължи цялото това безумие, колко пъти се приближи към кораба и колко пъти се отдалечи от него. Вероятно бе загубил съзнание и сега лежеше измъчен, безпомощен, като обърнат по гръб бръмбар на дъното на полегата, но дълбока котловина с абсолютно гладки и плъзгави склонове. Оттук корабът не се виждаше и не можеше да определи в коя посока се намира. Глупаво и безизходно положение. Напразно не взе втори пилот в това обикновено, непредвещаващо никакви изненади сондажно разузнаване.

Напразно наруши инструкцията, която категорично забраняваше да се напуска корабът в случай на единичен полет. Но кой можеше да знае, че мъртвата, толкова незабележителна планета му бе приготвила този капан? Да, в Космоса трябва да бъдеш нащрек.

Той реши да се съсредоточи и още веднъж да оцени обстановката. Всъщност какво знаеше? Че планетата е плъзгава като лед? Но да кажеш „плъзгава като лед“ все едно да не кажеш нищо. Тя е чудовищно плъзгава! В този загубен, забравен от бога свят триенето въобще отсъствуваше, него просто го нямаше!

Впрочем... Но нали той бе спрял, нали бе престанало това непоносимо, изтощително, побъркващо пързаяне като в гигантска люлка с размах няколко километра. Значи триене, макар и минимално, все пак имаше? Ах, да, нали планетата имаше атмосфера. При голямата скорост той даже чувствуваше лекото съпротивление на насрещния поток, то го забавяше и накрая го спря съвсем. А самата

повърхност на почвата е абсолютно плъзгава и няма никакви шансове да стане или да се измести, да пропълзи поне едни сантиметър...

Но какво е това нещо? Край него по полегата крива профуча някакъв продълговат предмет. Той едва успя да познае своя лазерен излъчвател, който за всеки случай бе взел със себе си на излизане от кораба и бе изпуснал при падането. Излъчвателят още се мотае напред-назад в тази дяволска яма. И за какво му е сега?

Трябва нещо да се измисли, нещо да се направи... Кортикът! Той съвсем бе забравил за острия титанов кортик, с помощта на който можеше да изкопае стъпала и да се измъкне от клопката!...

Кортикът лесно влизаше в почвата, но още по-лесно излизаше от отворието, което веднага се запълваше и изчезваше без следа. Кортикът тук бе безполезен. Какво да прави? Човекът разбираше, че докато не стигне до истината, докато не реши загадката на тази ледена планета, няма да успее да се измъкне оттук.

И така, да почнем отначало. Неизвестната планета се движи далеч от звездите, значи повърхността ѝ не се нагрива от лъчите им, отдавна е изстинала и е погълнала вечния студ на Вселената. Излиза, че температурата на планетата не е повече от три градуса по Келвин и на нея цари чудовищен мраз... Стоп!

Почти абсолютната нула! А при какви температури свойствата на веществата скокообразно се изменят? В такива условия могат да съществуват особени квантови течности. Например течният хелий при температура под два градуса по Келвин свободно, без всякакво триене тече по най-тънките тръбички-капиляри, просмуква се през най-малките отвори и микроскопични пукнатини, с лекота тече нагоре по стените на Дюаровите съдове. Не напразно го наричат свръхтечлив. Подобни на него са квантовите кристали, които лесно се топят, преминавайки направо от твърдо в свръхтечливо състояние...

Припомни си един холографен филм, снет вътре в криостат с течен хелий, в който растяха квантови кристали. От най-малкото сътресение повърхността на тези кристали вибрираше и се вълнуваше като жива, по нея пробягваха вълните на топене и кристализация, в които хаосът на течността и строгият ред на кристалите се сменяха един е друг.

И изведнъж дойде догадката — повърхностният слой на загадъчната планета представлява... квантов кристал! Това е квантова

планета! И на човека му стана леко и весело. Сега всичко беше просто и ясно.

Както ледът се топи под кърките и тънкият слой вода играе ролята на смазка, създавайки прекрасни условия за плъзгане, така и при най-малък натиск се топи и квантовият кристал. Но тук за смазка служи не вода, а свръхтечливата квантова течност, напълно лишена от вискозитет. Ето защо повърхността на почвата тук е толкова гладка и плъзгава.

Интересно от какво се състои самият кристал? Това явно не е твърд хелий — той кристализира само при високо налягане, а тук атмосферата е твърде разрежена. Може би от водородни атоми. Такъв водород за разлика от обикновения, който се състои от двуатомни молекули и в течно състояние може да бъде свръхтечлив, замръзвайки при твърде ниска температура, се превръща в квантов кристал. Само че получаването на такъв атомарен водород, още повече в твърдо състояние, е изключително трудно — отделните атоми се стремят с всички сили да се съединят в молекули. На това може да попречи само изключително силно магнитно поле. А при приближаването към планетата бе регистрирана твърде слаба магнитосфера. Откъде се е взел тук атомарният кристален водород? Нима някъде на тази планета е имало мощно магнитно поле? Впрочем с този въпрос ще се занимаваме по-късно със специална научна експедиция. А сега най-главното е по-скоро да се измъкне оттук.

Първо, трябва да улови лазерния излъчвател, който вече няколко пъти преминава покрай него, докато постепенно се приближаваше към центъра на ямата. Второ, с помощта на лазерния лъч да се опита да разтопи и изпари слоя квантов кристал и да се добере до нормалното вещество с толкова необходимото триене. Само дано тази проклета броня тук, на дъното на котловината, не е прекалено дебела...

Ето го излъчвателя! Отново се приближава с бясна скорост... Да се опитаме да се обърнем и да го хванем. Уви, дивечът профуча съвсем наблизко, плъзна се ловко под лявата ръка. Като мълниеносно изстреляна шайба и закъснялата, забавена реакция на хокеен вратар. Гол! Резултатът не е в наша полза. Само че тази шайба е четиридесет пъти по-масивна от нормалната и все още е неизвестно какво ще стане, ако вратарят я хване. Но ние отново сме готови за борба и очакваме стремителната атака. Сега излъчвателят се носи от противоположната

страна, по-близо до дясната ръка и може предварително да се подготвим в очакване на удара...

Ударът бе страшен, даже скафандърът не може да го смекчи, да отслаби силата му. От острата болка в рамото всичко притъмня и се завъртя пред очите му... Когато човекът дойде на себе си, всичко наоколо — звездното небе, полираните, блестящи склонове на долината — продължаваше да се върти и той разбра, че самият той се върти, подет от огромната кинетична енергия на излъчвателя. Сведе поглед и с удивление установи, че излъчвателят се плъзга наоколо, закачен с ремъка за дясната му ръка. Опитва се да го притегли към себе си, но извика и едва не загуби отново съзнание от острата болка в неестествено извитата ръка. Тогава, облян в пот и задъхан от болка и напрежение, с лявата си ръка, сантиметър по сантиметър, започна да издърпва дясната към себе си. Когато успя да достигне ремъка, силите му бяха на свършване и той си позволи кратък отдих. Даже задряма, но го разбуди тревожната мисъл, че почвата под дъното на кораба, нагрята при кацането, може да изстине и да се покрие с кристален слой. И тогава при най-малкия наклон и корабът ще започне да се плъзга по свръхтечливата смазка, после ще се обърне и — край...

Той бързо прехвърли приклада на излъчвателя в лявата ръка, насочи дулото надолу и натисна спусъка. Поредица ослепителни рубинови мълни озари призрачната зеленикава тъма и той видя върху светлата повърхност на леда тъмните разлети петна на каменистия грунт. Още няколко откоса и той се претърколи на така желаната набраздена, твърда, надеждна почва. Изправи се на колене и превъзмогвайки болката в изкълчената си ръка, стана прав и като си проправяше път с лазерния лъч, се помъкна по тясната пътека сред плъзгавата квантова пустош към кораба, който се очертаваше върху гребена на долината...

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 31/1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.